

Fiscale regels voor bedrijfsovername blijven complex

Het overnemen van een bedrijf is misschien wel de grootste mijlpaal in het leven van een jonge boer. Maar er komt heel wat bij kijken. Er zijn tal van regeltjes en wetten die moeten worden toegepast bij de overname. Sinds dit jaar is er heel wat veranderd op dit gebied. **Jeroen Boele**, werkzaam bij Alfa Accountants en Adviseurs in Leeuwarden, legt in dit artikel uit wat er is veranderd en welke gevolgen dat kan hebben voor jouw bedrijfsovername.

Door Jeroen Boele

Een bedrijfsovername is geen makkie. Dat was zo en blijft helaas zo. Sinds begin dit jaar is de wetgeving flink veranderd en de regelgeving blijft nog steeds ingewikkeld. Tot dit jaar had je bij bedrijfsovername te maken met het schenkingsrecht (als de eigenaar nog in leven is) of met successierecht (als de eigenaar is overleden). Beide regelingen kenden een ingewikkelde bedrijfsopvolgingsregeling, zodat je als bedrijfsopvolger minder belasting hoefde te betalen. Met ingang van 2010 is de bedrijfsopvolgingsregeling drastisch gewijzigd. De nieuwe regeling lijkt voordeliger uit te pakken, maar dat geldt zeker niet in alle situaties. Het blijft dus zaak om bij je bedrijfsopvolging goed te oriënteren. Overigens zijn met ingang van 2010 ook de termen 'schenkingsrecht' en 'successierecht' vervangen door 'schenkelasting' en 'erfbelasting'.

Uitspraak ongedaan gemaakt

Om de verschillen duidelijk te maken, moeten we uitleggen hoe de regels vroeger uitpakten. Vóór 2010 boden de regels rondom bedrijfsopvolging weliswaar vaak uitkomst, maar werd niet altijd het optimale resultaat behaald. Je moest vaak samen met de bedrijfsadviseur ingewikkelde berekeningen maken. Daarnaast moest de oorspronkelijke eigenaar gedurende vijf jaar aan strenge regels voldoen.

Alfa Accountants heeft hierover een rechtszaak aangespannen. In 2009 bepaalde de Hoge Raad in deze kwestie dat er geen sprake is van schenking als de bedrijfsoverdracht vanuit bijvoorbeeld een maatschap of firma plaatsvindt tegen een prijs waarbij de opvolger het bedrijf nog juist lonend kan

exploiteren. Gevolg van deze uitspraak: er hoefde in deze situaties geen aangifte te worden gedaan en de opvolger hoefde het bedrijf niet een bepaald aantal jaren in stand te houden.

Met de komst van de nieuwe regelgeving is de uitspraak van de Hoge Raad ongedaan gemaakt. Vanaf 2010 geldt in deze situaties –net als bij andere bedrijfsoverdrachten– de regels voor fiscale schenking.

Nog meer verschillen

Tot 2010 gold de regel dat de bedrijfsopvolgingsregeling bij een schenking alleen van toepassing was als de schenker 55 jaar of ouder was of meer dan 45 procent arbeidsongeschikt was. Met ingang van 2010 zijn deze twee eisen vervallen, een versoepeling dus.

Om van de bedrijfsopvolgingsregeling bij de schenkelasting gebruik te mogen maken, moet de schenker (net als vóór 2010) de over te dragen onderneming minstens vijf jaar voor zijn rekening hebben gevoerd. De bedrijfsopvolgingsregeling bij de erfbelasting mag alleen worden toegepast als de oorspronkelijke eigenaar (de erfflater) de onderneming minstens een jaar voor het overlijden heeft geëxploiteerd.

Bij de overname van een onderneming van een commanditaire vennoot of een 'stille maat' is het extra oppassen geblazen. In die situaties valt de overname niet onder de bedrijfsopvolgingsregeling. Er is echter een uitzondering: als de commanditaire vennoot of stille maat het bedrijf eerder als ondernemer (in de zin van de Wet Inkomstenbelasting 2001) exploiteerde, geldt de bedrijfsovernameregeling wel.

Aanslag

Na de bedrijfsoverdracht legt de fiscus een aanslag op waarin twee elementen kunnen zijn verwerkt: een voorwaardelijke vrijstelling en een geconserveerde waarde. Het kan overigens zijn dat de geconserveerde waarde in de aanslag ontbreekt. De voorwaardelijke vrijstelling voor het verkregen ondernemingsvermogen vervalt als de opvolger het bedrijf niet gedurende vijf jaar voortzet (dan moet de belasting dus alsnog worden betaald!). Tot 2010 was dat anders geregeld. Toen werd er een hoge aanslag opgelegd, die meestal alleen betaald hoefde te worden als het overgenomen bedrijf niet vijf jaar werd voortgezet. Het systeem is in 2010 dus veranderd, maar het gevolg is het zelfde: belasting betalen als niet aan de vijfjarige voortzettingseis wordt voldaan. Het tweede element in de aanslag betreft in sommige gevallen de geconserveerde waarde. De belasting over dat deel van de verkrijging moet wel worden betaald. Maar daarvoor wordt wel tien jaar lang 'uitstel van betaling' verleend (in die periode moet wel rente over die aanslag worden betaald). Voor de boer die betrokken is bij een bedrijfsovername is het natuurlijk van belang dat de 'echt' verschuldigde schenk- en erfbelasting zo laag mogelijk is. Daarnaast is het van belang dat de voorwaardelijke vrijstellingen zo laag mogelijk zijn. Daarmee wordt voorkomen dat – mocht je onverhoopt niet aan de voortzettingseisen voldoen – je alsnog veel belasting moet betalen.

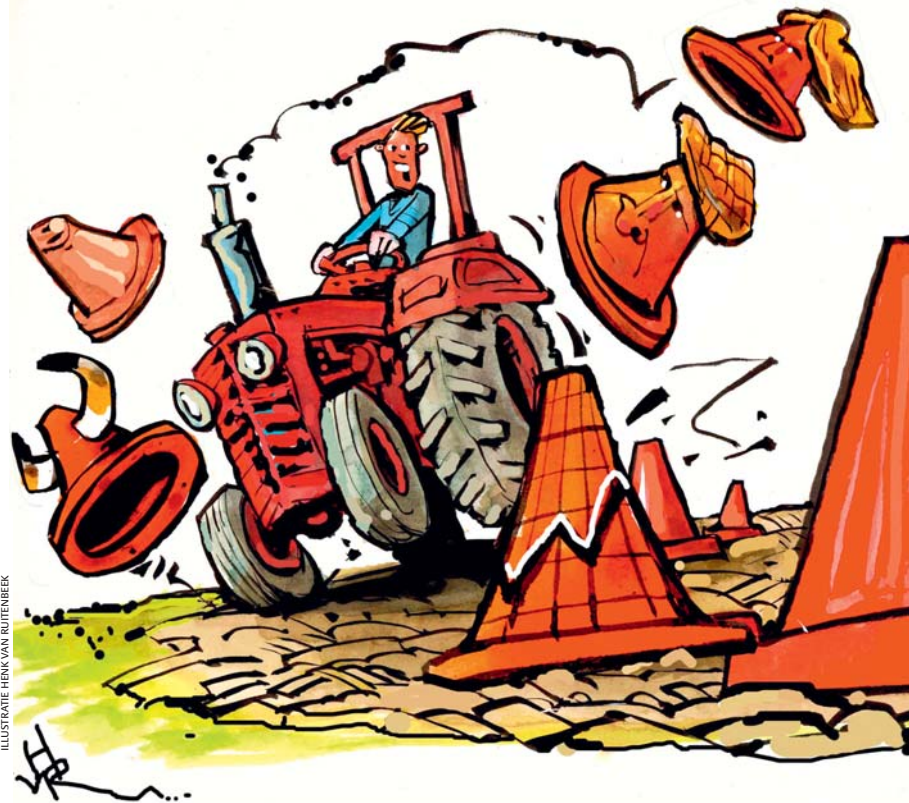
Totale ondernemingsvermogen

Bij de bedrijfsovername wordt vaak een voorwaardelijke vrijstelling verleend. Opvallend is dat de vrijstelling meer wordt bepaald door de waarde van de 'objectieve onderneming' en minder door de waarde van de 'verkregen onderneming'. Bij de waarde van de objectieve onderneming wordt niet alleen gerekend met de waarde van de onderneming van de oorspronkelijke eigenaar, maar ook met de waarde van het ondernemingsvermogen van de andere vennoten, oftewel het totale ondernemingsvermogen. Het blijkt dat bij de berekeningen zelfs rekening moet worden gehouden met het bedrijfsaandeel dat de overnemer al had. Vooral bij bedrijfs-overdrachten in de land- en tuinbouw speelt dit een rol.

Wees er tijdig bij

Net als voor 2010 geldt ook nu dat het zinvol is dat elke boer testamentair regelt aan wie het bedrijf dient toe te komen. Daarbij is het ook wenselijk dat hij in het testament bepaalt van welke waarderinggrondslag moet worden uitgegaan. Dat geldt ook als de waarderinggrondslag al is vermeld in een akte van maatschap of firma en zelfs als het de bedoeling is dat het bedrijf aan de langstlevende partner toekomt. Er is ook een andere reden om de bedrijfsovername op de voet te volgen. De bedrijfsopvolgingsfaciliteiten van de schenk- en erfbelasting zijn alleen op verzoek van toepassing. Dat betekent dat in de aangifte dus complexe berekeningen moeten worden opgesteld om de vrijstellingen te berekenen. Als de bezwaretermijn is afgelopen, kan daarna niet meer op die berekeningen worden teruggekomen. Mocht je dus een bedrijf hebben overgenomen en na verloop van tijd blijkt je niet te voldoen aan de voorgeschreven periode om het bedrijf vijf jaar voort te zetten, dan vervalt de eerder berekende vrijstelling. Je moet dan belasting betalen. Op dat moment kun jij je niet erop beroepen dat de eerder gemaakte berekeningen fout zijn. Kortom, de ondernemer en de adviseur moeten erg alert zijn. Want de regelgeving kent nog veel meer eisen dan in dit artikel zijn vermeld! ←

ILLUSTRATIE HENK VAN RUTENBEEK

Totale waarde van het ondernemingsvermogen van de objectieve onderneming	Vrijstelling	Opmerking
1 miljoen euro of minder	100 procent	In land- en tuinbouw zelden het geval
meer dan 1 miljoen euro	- liquidatiewaarde min going concernwaarde: 100% - going concernwaarde: - t/m 1 miljoen: 100% - het meerdere: 83%	Voor de meeste bedrijfsovername geldt dit tarief

Vrijstelling vergt veel rekenwerk

Een vader en zoon hebben een maatschap of firma. Alle bedrijfsmiddelen zijn eigendom van vader en zoon samen, met uitzondering van de onroerende zaken die van vader zijn, maar door het bedrijf worden gebruikt.

Vader overlijdt en de zoon erft het ondernemersdeel van vader zonder een tegenprestatie aan de overige erfgenamen verschuldigd te zijn.

De liquidatiewaarde van vaders onderneming bedraagt € 1.900.000. Dat wil zeggen vaders aandeel in de liquidatiewaarde van de firma en de liquidatiewaarde van vaders onroerende zaken.

De liquidatiewaarde van de objectieve onderneming (van vader en zoon samen) bedraagt € 2.200.000, terwijl de going-concernwaarde van de objectieve onderneming € 1.160.000 bedraagt. Het verschil bedraagt € 1.040.000. Welk deel daarvan heeft betrekking op vaders onderneming?

Voorstelbaar is dat dit wordt berekend naar rato van vaders aandeel in de liquidatiewaarde. Dat aandeel is 86 procent ($1.900.000/2.200.000$). Dan zou de 'eerste vrijstelling' (liquidatiewaarde min going concernwaarde) bedragen: $86\% \times € 1.040.000 = € 894.400$.

Er resteert dan $€ 1.900.000 \text{ min } € 894.400 = € 1.005.600$.

De 'volgende' vrijstelling bedraagt € 1.000.000 (van de going concernwaarde) berekend naar rato van de objectieve onderneming. Voorstelbaar is dat dit wordt berekend naar rato van vaders aandeel in de liquidatiewaarde (86%). Gevolg: € 860.000 is vrijgesteld.

Dan resteert $€ 1.005.600 \text{ min } € 860.000 = € 145.600$. En daarvan is 83% vrijgesteld (zijnde € 120.848).

De totale vrijstelling bedraagt $€ 894.400 + € 860.000 + € 120.848 = € 1.875.248$.

De geconserveerde waarde bedraagt (10 jaar rentedragend uitstel van betaling betreffende de belasting over) € 24.752. ←